

Stockholm
2024-05-27

Diarienummer Ju2024/00120

Justitiedepartementet
Enheten för immaterialrätt och
transporträtt

Ju.remissvar@regeringskansliet.se

Remissyttrande

Medieföretagens yttrande över SOU 2024:4 Inskränkningarna i upphovsrätten

Medieföretagen har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerad utredning och får härmed lämna följande synpunkter.

Allmänt

Medieföretagen är en arbetsgivarorganisation för mediebranschen i Sverige. De omkring 600 medlemsföretagen finns i branscher som kommersiell radio och tv, public service, film- och tv-produktion, dataspelsutveckling, dagspress, tidskrifter, bokförlag, reklam och kommunikation, fonogramproduktion samt biografer för att nämna några. Vi representerar således en bred flora av företag inom mediebranschen som har den gemensamma nämnaren att medlemsföretagen och dess medarbetare på ett eller annat sätt producerar upphovsrättsligt skyddat material. Medieföretagen är en av arbetsmarknadens parter och tecknar ett 20-tal kollektivavtal för branschen av vilka flera reglerar upphovsrätt. Medieföretagen ingår i förbundsgruppen Almega och Svenskt Näringsliv.

Några inledande kommentarer

Medieföretagens medlemmar förenas bl a att vara djupt förankrade i samhällsutvecklingen och den svenska traditionen med demokrati, tryck- och yttrandefrihet, en fri och oberoende informations- och nyhetsförmedling, respekt för upphovsrätten och engagemang för det fria ordet och kreativt skapande.

Många av Medieföretagens medlemsföretag är både innehavare av immateriella rättigheter och användare av upphovsrättsligt skyddat material. Hur upphovsrättslagens inskränkningar är utformade påverkar mediebranschens förutsättningar och har betydelse för bl a informations- och yttrandefriheten, nyhetsförmedlingen och i förlängningen för demokratin i samhället.

Medieföretagen kommer yttra sig över följande frågor: reglerna om namn- och källangivelse, trestegsregeln, panorama, nyhetsrapportering samt karikatyrer, parodier och pastischer.

Sammanfattning

Medieföretagen avstyrker utredningens förslag gällande namngivelse i 3 § URL och anser att nuvarande ordalydelse där upphovsmannen ska anges "i den omfattning och på det sätt god sed kräver" bör behållas.

Medieföretagen avstyrker att trestegsregeln kodifieras.

Medieföretagen bifaller utökningen av det s.k. panoramaundantaget med vissa förtydliganden.

Medieföretagen bifaller förslaget om undantag för nyhetsrapportering med vissa förtydliganden.

Medieföretagen bifaller förslaget om att det bör införas ett samlat undantag för karikatyrer, parodier och pastischer.

1. Reglerna om namn- och källangivelse

Medieföretagen avstyrker utredningens förslag om ändring av 3 § URL första stycket. Medieföretagen anser att nuvarande ordalydelse där upphovsmannen ska anges "i den omfattning och på det sätt god sed kräver" bör behållas.

Så som Svenskt Näringsliv anger i sitt remissyttrande finns det ett antal frågetecken runt effekten av förslagen och en oro är att utformningen av kraven på namn- och källhänvisning gör att en del inskränkningar kan komma att bli svåra att åberopa i praktiken just på grund av hänvisningskravet. I praktiken kan det leda till att kraven på namn- och källhänvisning göra att inskränkningar inte får avsedd effekt.

2. Trestegsregeln

Medieföretagen avstyrker att trestegsregeln införs i upphovsrättslagen. Trestegsregeln är en tolkningsregel som redan tillämpas och det är risk att en kodifiering skulle försvåra istället för att förtydliga. Det är vidare oroande om ett införande av trestegsregeln i lagtexten skulle innebära att regeln skulle användas för att begränsa de inskränkningar som finns i lagtexten.

Medieföretagen vill vidare, i likhet med vad Svenskt Näringsliv angett i sitt remissyttrande, betona att ett eventuellt införande av trestegsregeln i lagtexten inte får användas som en väg för att få bort redan publicerat material. Det finns det en påtaglig risk att trestegsregeln åberopas för att få material rensat från play-tjänster och liknande. Här finns dock ett starkt informationsintresse för allmänheten, som behöver kunna verifiera nyheter och aktualiteter även när det gått en tid.

3. Panorama

Medieföretagen tillstyrker utökningen av det s.k. panoramaundantaget med vissa förtydliganden.

Medieföretagen avstyrker användningen av rekvisitet "förvärvssyfte" i bestämmelsen. Det begreppet kan tolkas väldigt brett och riskerar att försvaga inskränkningen, vilket är problematiskt. Medieföretagens medlemsföretag har

förvärvssyfte inom olika typer av verksamheter, t ex journalistiska verksamheter, bokförlag samt produktionsbolag inom film och tv. Dessa verksamheter behöver kunna använda inskränkningen oaktat att verksamheten har ett förvärvssyfte.

4. Nyhetsrapportering

Till att börja med vill Medieföretagen framhålla att det är bra att reglerna om nyhetsrapportering ses över och att välkomnar förslaget med en utvidgad rätt jämfört med nuvarande reglering.

Såsom betonas i kommittédirektiven är det särskilt angeläget att upphovsrätten inte hindrar att nyheter sprids och belyses på ett rimligt sätt och att det finns anledning att se till att det finns så goda förutsättningar som möjligt att i nyhetsrapporteringen använda upphovsrättsligt skyddat material. Det är viktigt att de upphovsrättsliga reglerna möjliggör nyhetsrapportering i dagens snabbväxande medielandskap. Såsom Tidningsutgivarna anför i sitt remissyttrande så är det viktigt att nyhetsrapportering får ett så brett utrymme som möjligt för att säkerställa en vidsträckt yttrandefrihet, en fri debatt, informationsbehovet och det viktiga uppdraget att motverka s.k. fake news.

Medieföretagen vill understryka det är viktigt att även aktualitetsprogram och annan journalistisk omfattas av begreppet "nyhetsrapportering" och att inte begreppet snävas in för kraftigt. Medieföretagen håller med om att vad som utgör journalistisk verksamhet bör avgöras utifrån förhållandena i det enskilda fallet.

Medieföretagen instämmer vidare i det Svenskt Näringsliv och Tidningsutgivarna framhållit i sina remissvar gällande gjorda publiceringar. Bedömningen bör vara att det som en gång publicerats med stöd av inskränkningen ska fortsätta omfattas av inskränkningen och därför få ligga kvar i öppna arkiv – oavsett medieform. Det förekommer i dag problem med att upphovsrätten används som verktyg för att förhindra granskning och medierapportering. Inskränkningen bör hindra den typen av ageranden.

I likhet med vad Tidningsutgivarna anger i sitt remissvar anser Medieföretagen vidare att det också tydligt ska framgå att undantaget ska gälla även vid journalistiskt arbete riktat mot en liten krets men där intresset är stort för denna krets. Som anges är detta viktigt inte minst för att undantaget inte bara ska kunna tillämpas för riksmidia.

Medieföretagen förordar att namngivelse ska ske i den omfattning och på det sätt god sed kräver enligt ovan. När det gäller verk som inte är offentliggjorda kan upphovsmannen ha ett intresse av att inte offentliggöras. Medieföretagen vill vidare ansluta till det som Svenskt Näringsliv anger om det finns risk för att ett för högt ställt krav på namn- och källhänvisning innebär att inskränkningen blir svår att åberopa inom ramen för de snäva tidsramar som finns i dagens medielandskap. I så fall kan det diskuteras om inskränkningen kommer att fylla sin funktion.

5. Karikatyror, parodier och pastischer

Medieföretagen bifaller att det införs ett samlat undantag för karikatyror, parodier och pastischer, som har en viktig roll för yttrandefriheten och debatten. Medieföretagen betonar vikten av undantaget ska vara plattformsnutralt och att alla tre formerna (karikatyror, parodier och pastischer) omfattas av undantaget.

Medieföretagen ansluter vidare till det som Svenskt Näringsliv lyft i sitt remissyttrande gällande att det är tveksamt om licensieringsmöjligheter kan ligga till grund för en avvägning som i grunden har med yttrandefriheten att göra. Att ta hänsyn till licensieringsmöjligheten för att se om yttrandefrihetsperspektiven är tillräckligt starka känns tämligen bakvänt.

Som ovan

Medieföretagen

Maria Möller
Förbundsdirektör

Louise Bjarnestam
Förhandlingschef